

ẢNH LƯU TRỮ VỀ CHIẾN DỊCH LỊCH SỬ ĐIỆN BIÊN PHỦ

Đào Xuân Chúc^(*)

Chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ được ghi lại không chỉ bằng chữ viết trên giấy mà còn trên các đoạn phim, các tấm ảnh ở các góc độ, trong các giai đoạn khác nhau.

Qua các nguồn tư liệu ảnh và phim điện ảnh mà chúng ta hiện lưu giữ [1], có thể hình dung được những nét khái quát về hoạt động của ta cũng như của địch trong chiến dịch lịch sử, thông qua các hình ảnh cụ thể và sinh động.

Những hoạt động chủ yếu của chiến dịch Điện Biên Phủ ngay từ đầu đã được thu vào ống kính của máy ảnh và máy quay phim. Đó là những hình ảnh về sự chỉ đạo chiến lược của Bộ Chính trị Trung ương Đảng và Hồ Chủ Tịch; về việc vạch kế hoạch và tổ chức chỉ huy tác chiến của Bộ tổng Tư lệnh, Tổng quân uỷ và Bộ chỉ huy chiến dịch về hoạt động chuẩn bị và phục vụ chiến dịch trên các mặt trận: Giao thông vận tải, tiếp tế cho chiến dịch; xây dựng trận địa tấn công và bao vây, công tác chính trị, văn hoá và công tác y tế, cứu thương trên mặt trận... Qua tài liệu ảnh, chúng ta thấy được những diễn biến chủ yếu của các giai đoạn chiến đấu gay go ác liệt trong 56 ngày đêm trên chiến trường. Có những hình ảnh về các mốc lịch sử của chiến dịch, và kết thúc là hình ảnh lễ mừng chiến thắng, được tổ chức ngay trên đất Điện Biên Phủ còn nóng bỏng đạn bom.

Nhóm ảnh ghi lại các hoạt động về sự chỉ đạo chiến lược của Bộ Chính trị, Trung ương Đảng và Hồ Chủ Tịch trong chiến dịch quân sự Đông-Xuân 1953–1954, gồm các tấm ảnh ghi lại các buổi họp của Bộ Chính trị, Trung ương Đảng do Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ tọa trên căn cứ địa Việt Bắc vào đầu năm 1953. Tiêu biểu cho nhóm tài liệu ảnh này là hình ảnh về các cuộc họp của Bộ Chính trị trong ngôi nhà tranh, vách nứa, núp dưới lùm cây trong chiến khu Việt Bắc. Trên ảnh, chúng ta thấy có các đồng chí Trường Chinh (Tổng Bí thư); Phạm Văn Đồng (phó Thủ tướng) và Đại tướng Võ Nguyên Giáp ngồi xung quanh Hồ Chủ Tịch. Mọi người đang chăm chú theo dõi trên bản đồ và nghe Đại tướng Tổng tư lệnh trình bày kế hoạch quân sự để quyết định mở chiến dịch Điện Biên Phủ vào tháng 12 năm 1953⁽¹⁾.

Trước khi đi chiến dịch, vào một ngày đầu tháng giêng năm 1954, Đại tướng Tổng tư lệnh đã đến gặp Bác Hồ để xin chỉ thị và nghe Bác căn dặn. Hình ảnh Bác mặc chiếc áo nâu giản dị đang tươi cười nói chuyện với Đại tướng Võ Nguyên Giáp cho thấy sự quan tâm của Bác đối với mỗi bước đi của quân đội ta⁽²⁾.

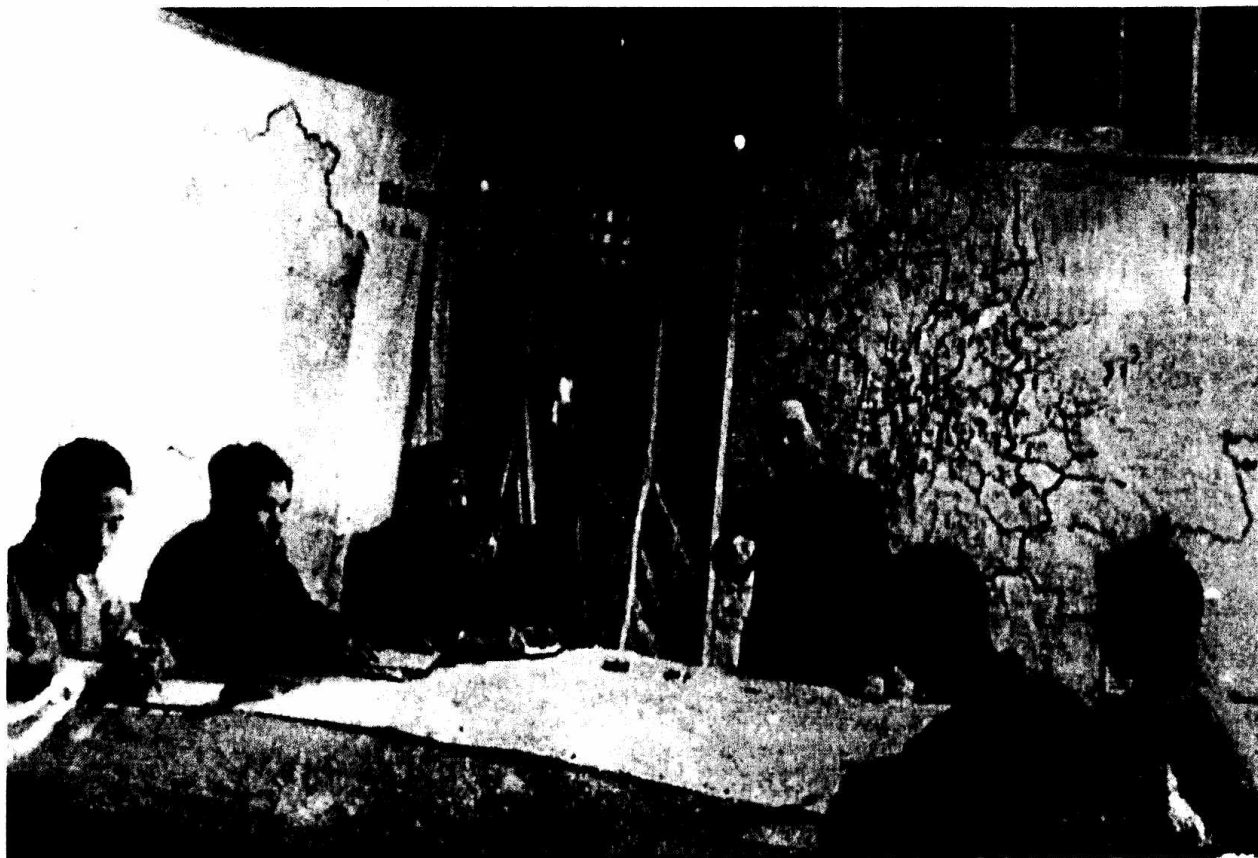
^(*) TS, Khoa Lưu trữ học và Quản trị Văn phòng, Trường Đại học Khoa học Xã hội & Nhân văn, ĐHQGHN

⁽¹⁾ Bảo tàng Quân đội (BTQĐ) QS9-2 - số phim 1103, 1104

⁽²⁾ Bảo tàng Quân đội, số phim 1162.

Qua nhóm tài liệu ảnh này, chúng ta thấy để chuẩn bị cho một chiến dịch lịch sử này, cả một tập thể đã làm việc rất căng thẳng, với đầy đủ trách nhiệm trước Đảng và nhân tộc. Có được chiến thắng Điện Biên Phủ, trước hết phải nói đến sự chỉ đạo sáng suốt của Trung ương Đảng, Bộ Chính trị và Chủ tịch Hồ Chí Minh. Những hình ảnh này là những nguồn tài liệu lịch sử rất có giá trị để nghiên cứu về ý đồ chiến lược của ta trong cuộc tiến công chiến lược Đông - Xuân 1953 - 1954. Ngoài ra còn cung cấp thông tin về vai trò của Bác trong sự nghiệp cách mạng nói chung, về chiến dịch Điện Biên Phủ nói riêng.

Sau khi có Nghị quyết của Trung ương Đảng về việc mở chiến dịch Đông - Xuân 1953-1954, các cán bộ cao cấp thuộc Bộ Tổng tư lệnh, Tổng Quân uỷ và Bộ Chỉ huy mặt trận đã họp và thảo luận kế hoạch chiến dịch và các phương án tác chiến. Tiêu biểu cho nhóm ảnh này là hình ảnh Đại tướng Tổng Tư lệnh đang trình bày kế hoạch trên bản đồ⁽³⁾, hay hình ảnh đồng chí Hoàng Văn Thái, Tham mưu trưởng chiến dịch đang trình bày kế hoạch tác chiến trên bản đồ⁽⁴⁾. Trong nhóm ảnh này còn có một bức ảnh chụp

Bộ tổng tư lệnh họp bàn kế hoạch tiêu diệt tập đoàn cứ điểm Điện Biên Phủ.

(BTQĐ 1105)

Ảnh: Triệu Đại

cuộc thảo luận của Bộ chỉ huy chiến dịch trên bờ suối, cảnh sở chỉ huy ở Mường Phăng. Trên ảnh, Đại tướng Võ Nguyên Giáp cùng Bộ chỉ huy chiến dịch đang nghiên cứu bản đồ, cạnh đó là chiến lán bằng dù hoa. Phía trên có một đồng chí cảnh binh đang đứng gác, làm cho không khí trong bức ảnh thêm trang nghiêm⁽⁵⁾. Cũng đáng chú ý tới bức ảnh chụp bộ chỉ huy chiến dịch đang trao nhiệm vụ đánh Điện Biên Phủ cho cán bộ chỉ huy các đơn vị trên sa bàn cát tại sở chỉ huy chiến dịch⁽⁶⁾.

Giao thông vận tải là một mặt trận cực kỳ quan trọng để đảm bảo cho chiến dịch thắng lợi. Đây là một trận địa không thể thiếu được của chiến dịch và cũng gay go, ác liệt không kém gì chiến đấu. Hình ảnh về những đơn vị làm đường đã được thể hiện trên nhiều tấm ảnh, như tấm ảnh chụp một đơn vị bộ đội cùng với dân công và thanh niên xung phong đang đào một đoạn đường giữa rừng cây⁽⁷⁾. Trên ảnh, một tốp bộ đội với chiếc mũ nan bọc vải, cùng với những cô thanh niên xung phong, dân công người Thái, đang khiêng đất, đá. Tấm ảnh cho chúng ta thấy công việc lao động thật vất vả, nhưng không khí làm việc lại rất vui vẻ tự nguyện. Có những đoạn đường phải qua núi đá cao, bộ đội đã phải dùng mìn để phá đá⁽⁸⁾, những nơi gần địch chỉ được dùng xà beng, cuốc xẻng đào đất đá để bảo vệ bí mật cho con đường.

Tại sở chỉ huy chiến dịch tại hang Thẩm Púa - Tuần Giáo - Điện Biên Phủ, Đại tướng Võ Nguyên Giáp quyết định kế hoạch tấn công Điện Biên Phủ.
(BTQB 1109)

Ảnh: Triệu Đại

⁽⁵⁾ **Đã dẫn**, số phim 1109

⁽⁶⁾ **Đã dẫn**, số phim 1108

⁽⁷⁾ **Bảo tàng Quân đội**, số phim 1111.

⁽⁸⁾ **Thông tấn xã Việt Nam (TTXVN)**, số phim 1945

Trên một bức ảnh, có 3 chiến sĩ cởi trần đang dùng xà beng bẩy một hòn đá to xuống vực⁽⁹⁾. Nhìn những bức ảnh chụp con đường qua đèo Pha Đin cao vút, hay chui qua rừng rậm, mới thấy hết cái vĩ đại của những đôi bàn tay con người.

Để giữ bí mật cho chiến dịch, cứ mỗi khi làm xong một đoạn đường ngắn lại phải nguy trang ngay, như làm giàn mướp che đường⁽¹⁰⁾ hay làm những con đường tránh qua các ngầm suối⁽¹¹⁾ trên con đường dài hàng trăm kilômét.

Khi đánh hơi thấy ta làm đường tiếp tế cho mặt trận, máy bay địch thường xuyên đến bắn phá ở những nơi trọng điểm với âm mưu cắt đứt mạch máu giao thông từ hậu phương xa xôi ra tiền tuyến dài hàng 600, 700km. Chỉ một đoạn đường từ đèo Pha Đin đến Điện Biên Phủ, máy bay của Pháp-Mỹ đã ném hàng trăm tấn bom suốt ngày đêm. Chúng còn dùng cả các loại bom bướm để sát thương những ai qua lại trên đường. Nhưng mọi âm mưu, thủ đoạn của chúng đều bị thất bại, con đường vẫn được bảo vệ an toàn⁽¹²⁾. Hình ảnh các chiến sĩ phá bom đã được ghi lại trên nhiều bức ảnh⁽¹³⁾. Có những tấm ảnh chụp 3 chiến sĩ đang vắn một quả bom nổ chậm đã được tháo kíp nổ, hoặc cho nổ một quả bom nổ chậm để bảo vệ đường⁽¹⁴⁾.

Quyết định chuyển sang phương châm "đánh chắc, tiến chắc", quân ta đã kéo pháo vào trận địa rồi lại phải kéo pháo ra để chuẩn bị thêm các hầm hào trận địa. Những con đường kéo pháo phải vượt qua những quả núi cao, vực sâu mà chưa hề có dấu chân người. Đây cũng là trận chiến đấu đầy hy sinh gian khổ. Hình ảnh kéo pháo được ghi lại trên nhiều bức ảnh⁽¹⁵⁾. Nhìn các tấm ảnh, chúng ta thấy rõ sự gian khổ của người kéo pháo. Ngoài sức nặng hàng tấn của những khẩu pháo và phải kéo trong đêm tối, còn bị địch thường xuyên bắn pháo, ném bom vào những quãng đường đang kéo pháo. Có trường hợp dây kéo pháo bị đạn địch cắt đứt, cả khẩu pháo có thể bị rơi xuống vực sâu, chính lúc đó đã xuất hiện anh hùng Tô Vĩnh Diện đã lấy thân mình chèn cứu pháo.

Việc xây dựng trận địa tốt cũng góp phần cho chiến thắng. Nhiều tấm ảnh đã thể hiện được cảnh xây dựng trận địa bao vây và tấn công địch trong chiến dịch này. Để xây dựng hầm cho pháo cho bộ đội và chỉ huy, các chiến sĩ đã phải đi xa hàng 9, 10 km để chặt gỗ. Có bức ảnh ghi lại cảnh có khoảng 30 đến 40 người đang khiêng một cây gỗ to về làm hầm pháo⁽¹⁶⁾.

⁽⁹⁾ Bảo tàng Cách mạng (BTCM) số phim 1856, 1853.

⁽¹⁰⁾ BTQĐ, số phim 1118.

⁽¹¹⁾ BTQĐ, số phim 1858.

⁽¹²⁾ BTQĐ, số phim 1119.

⁽¹³⁾ BTQĐ, số phim 1121.

⁽¹⁴⁾ BTQĐ, số phim 1120.

⁽¹⁵⁾ BTQĐ, số phim 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129.

⁽¹⁶⁾ BTQĐ, số phim 1179, 1157.

Còn có những hình ảnh về xây dựng những hào giao thông trục có nhiều giao thông "râu tôm" toả ra làm những nơi tránh đạn và chuẩn bị xung phong. Những đường hào này ngày càng tiến sát đồn giặc. Qua một số ảnh của địch chụp được từ trên máy bay cho thấy rõ hệ thống chiến hào của chúng ta lấn dần, tiến sát căn cứ địch mà chúng bất lực không sao cản được.

Số lượng ảnh về tiếp tế cho chiến dịch chiếm một tỷ lệ khá lớn trong toàn bộ ảnh về chiến dịch Điện Biên Phủ.

Nhiều bức ảnh chụp các đoàn xe cơ giới phủ kín lá ngụy trang chở lương thực thực phẩm và đạn dược cho chiến dịch⁽¹⁷⁾. Để kịp chuyển lương thực và các vật dụng khác cho chiến dịch, ta phải sử dụng rất nhiều phương tiện vận tải, từ thô sơ đến hiện đại. Hình ảnh dân công vận chuyển hàng hoá ra chiến trường bằng nhiều cách: nhai gánh⁽¹⁸⁾, gùi hàng trên lưng, vác trên vai⁽¹⁹⁾, và đặc biệt là chở bằng xe đạp thồ⁽²⁰⁾, chêng⁽²¹⁾, bằng bè mảng, thuyền gõ⁽²²⁾ v.v... với khẩu hiệu "Tất cả cho tiền tuyến, tất cả cho chiến thắng".

Những hình ảnh về các đợt sinh hoạt chính trị cũng được ghi lại. Tiêu biểu là hình ảnh các cuộc họp chỉ bộ Đảng ngay ở những nơi đang xảy ra chiến đấu. Trước khi đi chiến dịch, các chiến sĩ và cán bộ đã được học tập chính trị trong các đợt chỉnh huấn. Có những bức ảnh chụp chiến sĩ đang đứng trước đơn vị tố cáo tội ác của đế quốc, phonh kiến đối với gia đình mình, các chiến sĩ khác đang chăm chú lắng nghe nét mặt biểu thị lòng căm thù sục sôi. Trên tường còn có khẩu hiệu: "Có khổ, nói cho hết ra"⁽²³⁾.

Về sinh hoạt văn hoá, chúng ta thấy có nhiều bức ảnh chụp bộ đội và dân công đang vui múa ca hát trong lúc nghỉ giải lao trên đường cùng hành quân ra mặt trận⁽²⁴⁾. Đi phục vụ chiến dịch, không chỉ có văn công ra biểu diễn tại mặt trận, mà còn có cả các đội chiếu bóng xung kích cũng được điều đến phục vụ bộ đội và dân công. Trên ảnh chụp màn ảnh và bãi chiếu bóng có nhiều bộ đội và dân công đang ngồi xem⁽²⁵⁾.

Cuộc cải cách ruộng đất ở nông thôn đã có tác động mạnh đến các chiến sĩ ngoài mặt trận. Nhiều bức ảnh chụp các chiến sĩ đang ngồi dưới chiến hào đọc thư nhà báo tin cải cách ruộng đất. Nhiều người được chia ruộng, chia trâu. Tin vui đó đã giúp các chiến sĩ thêm hăng hái thi đua giết giặc lập công.

⁽¹⁷⁾ BTQĐ, số phim 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1145

⁽¹⁸⁾ BTQĐ số phim 1144.

⁽¹⁹⁾ BTQĐ số phim 1146.

⁽²⁰⁾ BTQĐ từ số phim 1148 đến 1150.

⁽²¹⁾ BTQĐ số phim 1151.

⁽²²⁾ BTQĐ số phim 1152, 1153, 1156.

⁽²³⁾ BTCM, số phim 1849.

⁽²⁴⁾ BTCM, số phim 1150.

⁽²⁵⁾ BTCM, số phim 1168

Có một mảng tài liệu ảnh khá lớn về công tác y tế, cứu thương trong chiến dịch Điện Biên Phủ. Nhiều bức ảnh chụp hầm thương binh ở ngay mặt trận hoặc những ngôi nhà được xây dựng trong rừng cho thương binh. Nhân dân các dân tộc vùng Tây Bắc đã từ người đến thăm hỏi và mang quà bánh cho thương binh⁽²⁶⁾. Nhiều hình ảnh về các bác sĩ, y sĩ, y tá tận tình chăm sóc thương binh trên mặt trận⁽²⁷⁾.

Những hình ảnh phản ánh các diễn biến của chiến dịch chiếm một phần quan trọng trong tổng số ảnh về chiến dịch Điện Biên Phủ.

Trận đánh mở màn vào đồi Him Lam chiều tối ngày 13/3/1954 đã được thể hiện bằng bức ảnh chụp toàn cảnh quả đồi đang rung lên dưới trận bão lửa của ta⁽²⁸⁾. Có tấm ảnh một khẩu pháo đang bắn trong căn hầm được xây dựng kiên cố⁽²⁹⁾.

Kết thúc trận đánh là hình ảnh lá cờ "Quyết chiến, quyết thắng" được cắm trên đỉnh đồi Him Lam, báo hiệu quân ta đã làm chủ trận địa. Trên ảnh, chúng ta còn nhìn thấy nhiều xác lính Pháp nằm rải rác đó đây. Bức ảnh rất sống động, mặc dù những người cầm cờ không rõ mặt.

Trong nhóm tài liệu ảnh này, còn có những bức ảnh quân ta tấn công vào các vị trí đồi 206, đồi C. Trên ảnh không khí của cuộc chiến đấu được thể hiện rất rõ, bằng những đám khói đạn và cảnh ta và địch có khi chỉ cách nhau mấy chục mét. Tài liệu ảnh cũng thể hiện được những hoạt động của binh chủng phòng không non trẻ của ta⁽³⁰⁾ hạ được 62 máy bay tại chiến trường Điện Biên Phủ. Ở Điện Biên Phủ, chúng ta không chỉ chiến đấu với máy bay, mà cả với xe tăng của địch. Có bức ảnh chụp chiếc xe tăng địch 18 tấn đang bốc cháy ngùn ngụt ở cạnh đồi A1. Trên ảnh còn thấy rõ khẩu KZ của bộ đội ta đã dùng để bắn thẳng vào xe tăng địch và tiêu diệt nó.

Để chuẩn bị cho cuộc tổng tiến công vào trung tâm chỉ huy địch ở Mường Thanh, bộ đội ta đã dùng một khối bộc phá khá lớn (1.000kg) để đánh hệ thống hầm ngầm của địch trên đồi A1.

Khối bộc phá nổ, một cột khói bốc cao trên đồi A1 vào ngày 6/5/1954 đã tạo điều kiện cho bộ đội xông lên tiêu diệt những tên còn ngoan cố chống lại và bị ta bắt làm tù binh⁽³¹⁾.

Vòng vây của ta ngày càng xiết chặt khu trung tâm. Địch chỉ còn một con đường dùng máy bay tiếp tế xuống cho quân lính ở Điện Biên Phủ. Nhưng phần lớn dù tiếp

BTQĐ, số phim 1174, 1175.

BTQĐ, số phim 1170., 1171, 1172.

BTQĐ, số phim 1183.

BTQĐ, số phim 1180.

BTQĐ, số phim 1188, 1191, 1193, 1198, 1194, 1195.

FTXVN, số phim BK 1564, 1575.

tế của chúng đã rơi sang trận địa quân ta. Hình ảnh về chiếm dù tiếp tế của địch được ghi lại trên nhiều tấm ảnh⁽³²⁾.

Kết thúc trận đánh là bức ảnh toàn cảnh ghép 7 hình liền chụp Điện Biên Phủ sau ngày giải phóng. Trên khu lòng chảo Điện Biên Phủ còn phủ đầy dù trắng của Pháp thả xuống, đầy đó xác xe tăng, xe cơ giới và những vũ khí hư hỏng của địch mà ta chưa kịp thu dọn. Phản ánh về chiến thắng của ta, còn là những hình ảnh về chiến lợi phẩm mà ta thu được. Nhiều bức ảnh chụp những vũ khí và phương tiện chiến tranh do Mỹ viện trợ cho Pháp.

Cũng phải kể tới các bức ảnh chụp những tướng tá cao cấp Pháp đang bàn mưu tính kế để đối phó với phong trào kháng chiến đang lên cao của ta, như Na-va, Cộ-nhi, Tổng chỉ huy quân đội Pháp ở Đông Dương và Bắc Bộ trực tiếp lên kiểm tra tại chỗ kế hoạch phòng thủ ở Điện Biên Phủ⁽³³⁾, cả Bộ trưởng quốc phòng Pháp lúc đó là Pôlêven cũng trực tiếp sang Việt Nam và lên tận Điện Biên Phủ để kiểm tra thực tế⁽³⁴⁾.

Sau khi cuộc tấn công vào Điện Biên Phủ của ta bắt đầu thì cả Bộ chỉ huy Pháp ở Hà Nội, Sài Gòn đều theo dõi rất chặt chẽ. Tướng Cộ-nhi, Na-va và các tướng tá khác của Pháp thường xuyên theo dõi trên bản đồ, trên sa bàn tình hình chiến sự ở Điện Biên Phủ⁽³⁵⁾.

Ngày 20/11/1953 quân Pháp tập trung nhảy dù xuống Điện Biên Phủ để xây dựng nơi đây thành một cứ điểm phòng ngự mạnh nhất Đông Dương.

Nhiều bức ảnh của các phóng viên phương Tây về trận "mưa dù" trên bầu trời Điện Biên Phủ trong những ngày 20, 21, 22 tháng 11 năm 1953, kèm theo các bài phóng sự huyênh hoang của các báo chí tư sản Pháp ở Hà Nội⁽³⁶⁾. Nhiều bức ảnh chụp quân Pháp đang xây dựng hầm cố thủ, như ảnh chụp được ở đồi Độc Lập⁽³⁷⁾. Cũng có nhiều cảnh về hoạt động của Pháp trong các công sự, trên xe tăng và trên máy bay đang ném bom vào mặt trận của ta. Bên cạnh những bức ảnh chụp toàn cảnh khu phòng ngự của giặc Pháp ở Điện Biên Phủ, còn có những bức ảnh chụp chi tiết từng khẩu trung liên, đại liên và những ổ đề kháng mạnh của quân Pháp.

Nhiều bức ảnh chụp những đợt phản kích của quân Pháp do chính các phóng viên người Pháp chụp đã cho thấy rõ sự đánh trả điên cuồng của địch hòng chiếm lại những quả đồi đã bị quân ta chiếm giữ. Lại còn nhiều hình ảnh chụp được những bộ mặt lo âu, sợ sệt của lính Pháp mỗi khi bị ta pháo kích vào trận địa của chúng⁽³⁸⁾. Ngược lại với

⁽³²⁾ BTQH, số phim 1281.

⁽³³⁾ BTQH, số phim 6025.

⁽³⁴⁾ BTQH, số phim 1268.

⁽³⁵⁾ BTQH, số phim 1211.

⁽³⁶⁾ BTQH, số phim 138, 1232.

⁽³⁷⁾ BTQH, số phim 1410, 1309.

⁽³⁸⁾ BTQH, số phim 1250, 1401.

cảnh sống ung dung của bộ đội ta trong các hầm hào chiến đấu, nhiều bức ảnh đã ghi được cảnh sống cùng cực của lính Pháp trên các chốt phòng ngự của chúng. Đặc biệt là những hình ảnh về thương binh Pháp không đủ thuốc, bông băng để băng bó vết thương nằm la liệt trong các căn hầm quá chật chội và ngột ngạt⁽³⁹⁾.

Trong nhóm tài liệu ảnh thể hiện sự can thiệp của đế quốc Mỹ vào cuộc chiến tranh ở Đông Dương và chiến dịch Điện Biên Phủ, phải kể đến hình ảnh những người lãnh đạo cao cấp của Mỹ (như Phó tổng thống Mỹ Ních-xơn, đại tướng O.Danien) đã sang Việt Nam để xem xét tình hình thực tế, tìm cách cứu vãn cho quân đội Pháp đang thua trận ở Đông Dương. Thực tế cuộc chiến đấu của quân dân ta ở Điện Biên Phủ không chỉ đối mặt với quân đội Pháp mà cả với quân Mỹ và vũ khí, trang bị hiện đại của Mỹ. Hình ảnh các máy bay Mỹ mang nặng bom chuẩn bị cất cánh hoặc các máy bay đang bay đi ném bom xuống Điện Biên Phủ⁽⁴⁰⁾ đã cho thấy rõ điều đó. Ngoài ra còn nhiều loại vũ khí do Mỹ trang bị cho quân Pháp ở Điện Biên Phủ⁽⁴¹⁾ là những bằng chứng về tội ác của Mỹ đối với nhân dân ta từ những năm 50.

Mặc dù địch dùng nhiều loại vũ khí hiện đại do Mỹ viện trợ như bom tấn, bom bướm, bom na-pan, thậm chí cả chất độc hoá học để làm mưa nhân tạo, chúng vẫn không cản nổi bước chân của bộ đội và dân công ta ra tiền tuyến. Nhiều con đường mới đã được hình thành qua núi cao, vực sâu mà thực dân Pháp không thể ngờ tới.

Trên chiến trường, nhiều hình ảnh chụp xác giặc nằm ngổn ngang trên các quả đồi Him Lam, A1, O, O1 và 206 v.v...

Rồi cảnh đầu hàng của lính Pháp trong các trận quân ta đánh các cứ điểm của chúng và cuối cùng là hàng đàn, hàng lũ lính Pháp cầm cờ trắng ra hàng dưới sự chỉ dẫn của các chiến sĩ quân đội ta⁽⁴²⁾. Cả bộ chỉ huy Pháp ở Điện Biên Phủ cũng bị bắt. Tướng Đờ Cát đã hứa với tướng Cô-nhi là sẽ không bao giờ đầu hàng, thế mà cuối cùng đã phải cùng toàn bộ tham mưu xin hàng⁽⁴³⁾.

*

* * *

Như vậy, các tài liệu ảnh về chiến dịch Điện Biên Phủ cho thấy rõ những hoạt động của ta, cũng như của địch. Nội dung ảnh rất phong phú và đa dạng. Những tài liệu ảnh về chiến dịch này chắc chắn sẽ góp phần bổ sung cho nguồn tài liệu chữ viết và

³⁹⁾ BTQĐ, số phim 1320.

⁴⁰⁾ BTQĐ, số phim 1261, 1260.

⁴¹⁾ BTQĐ, số phim 6091.

⁴²⁾ BTQĐ, số phim 1271, 1276, 1277, 1278.

⁴³⁾ TTXVN, số phim BK 1584 GP.

những nguồn tài liệu khác trong các công trình nghiên cứu, nhằm khôi phục lại chiến dịch một cách hoàn chỉnh hơn trong sự phát triển phong phú và hào hùng của nó.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Xuân Chúc, Điện Biên Phủ qua tài liệu ảnh chụp từ mặt trận, *Tạp chí Văn thư lưu trữ*, số 1, tháng 3, (1984).
2. Võ Nguyên Giáp, *Điện Biên Phủ*, NXB Quân đội Nhân dân, Hà Nội, 1994.
3. Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam, *Lịch sử kháng chiến chống thực dân Pháp 1945-1954* (in lần thứ 2). NXB Quân đội Nhân Dân, Hà Nội, 1994.
4. *Những tài liệu chỉ đạo chiến dịch của Trung ương Đảng, Tổng quân ủy và Bộ Tổng tư lệnh* (Từ Việt Bắc đến Điện Biên Phủ), Bộ Tổng tham mưu xuất bản, 1957.
5. *Những tài liệu chỉ đạo cuộc đấu tranh vũ trang của Trung ương Đảng và Tổng quân ủy từ 1945-1954*, Bộ Tổng tham mưu xuất bản, 1957.

VNU. JOURNAL OF SCIENCE, SOC., SCI., HUMAN., T.XVIII, N₀4, 2002

COLLECTED PHOTOS ON THE DIEN BIEN PHU CAMPAIGN

Dr. Đào Xuân Chúc

*Department of Archive and Office Administration
College of Social Sciences & Humanities - VNU*

The aim of this paper is to present collected photos on activities of our army at the Dien Bien Phu Campaign. The contents of these photos are analyzed to see the sense of our great victory. These original documents are very useful to study the historical Dien Bien Phu Campaign.